

Primavera austral a Xile

JOSEP BORRELL, Expresident del Parlament Europeu

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 13.09.09

Mitjans de setembre són dies assenyalats a Santiago de Xile. L'11 es recorda l'atac al palau presidencial de La Moneda i el 15 se celebren les Fiestas Patrias que commemoren la independència.

Han passat 36 anys des del cop d'Estat encapçalat per Augusto Pinochet, però l'11 de setembre se segueixen produint manifestacions davant de La Moneda. Una barrera policial aïlla el bonic edifici colonial de la plaça i dels carrers que l'envolten. Si passeja per la zona dediqui una atenció especial al carrer Morande i al seu número 80, que correspon a la porta de La Moneda per on els militars van treure el cadàver de Salvador Allende.

Després la van tapiar. I durant tota la dictadura va estar tancada i oblidada, com si al tapiar la porta volguessin impedir la recuperació de la història. Però els xilens saben molt bé que a Morande 80 hi va haver una porta i qui va passar per allà camí del cementiri. Esperaven que algun dia s'obriria com les àmplies alberedes per on tornaria a passar l'home lliure, com va vaticinar Allende en la seva última crida radiofònica.

I va arribar el dia que el president Lagos va fer obrir la porta de Morande 80. Hi va entrar sol recorrent a la inversa el camí del cadàver d'Allende, i rebent la salutació dels carrabiners de guàrdia fins a arribar al despatx on Allende es va suïcidar. Per això, cada vegada que torno a Santiago passejo per Morande per recordar l'emoció d'aquella cerimònia

d'obertura. Després em perdo pels carrers de vianants al peu del turó de Santa Lucía fins a arribar al curs canalitzat del riu Mapocho.

Al turó de Santa Lucía va néixer la ciutat fundada per Pedro de Valdivia i el grapat de conquistadors vinguts des de Cuzco. No queda cap rastre d'aquella primera fundació ni dels ferotges combats contra els araucans que tan bé descriu Isabel Allende a la seva novel·la *Inés del alma mía*. Tampoc no queda gaire cosa, tret de La Moneda, del període colonial que es va acabar el 1810. La ciutat del XIX creada per la República criolla no té gaire interès i contrasta enormement amb el barri residencial i de negocis del nou Santiago. Les torres d'oficines que han sorgit al compàs del creixement econòmic de l'última dècada semblen competir amb els cims nevats de la serralada andina que es reflecteixen a les seves modernes façanes de vidre.

Aquests dies se celebra també l'arribada de la primavera, mentre per a nosaltres comença la tardor. El Mapocho baixa embravit, alimentat pel desglaç, i al seu marge dret es veuen al carrer les terrasses dels restaurants populars. Per sota de la llera circula ara una moderna autopista que enllaça en pocs minuts l'aeroport amb el barri residencial de Las Condes. L'elegància de les avingudes i els comerços d'aquest barri contrasten d'una manera espectacular amb els barris populars del centre i amb les barriades pobres –les poblacions, en diuen aquí– de la perifèria del gran Santiago.

Així, la fesomia urbana de la ciutat reflecteix les profundes desigualtats socials de Xile. Malgrat que les presidències socialistes dels últims 10 anys han aconseguit reduir a la meitat l'extrema pobresa, Xile és un dels països on la distribució de la renda és més desigual. Amb l'agreujant que

és encara més desigual després d'impostos perquè resulta que es basen fonamentalment sobre el consum.

La dictadura no només va deixar enrere una trista herència de repressió, sinó que també va deixar una aplicació a ultrança del neoliberalisme econòmic i un Estat mínim, reduït a poca cosa més que als seus instruments repressius. I això es nota en el contrast entre els barris i els tipus humans que els poblen al Santiago que s'obre a la primavera austral.